

Sygn. akt V Ca 1441/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie V Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Magdalena Majewska
-----------------	------------------------

po rozpoznaniu w dniu 27 września 2017 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa D. M.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy - Mokotowa w Warszawie

z dnia 21 marca 2017 r., sygn. akt XVI C 3057/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie drugim i trzecim w ten sposób, że nadaje im treść: „ 2. oddala powództwo w pozostałym zakresie; 3. zasądza od D. M. na rzecz (...) S.A. z siedzibą w W. kwotę 1.217 (jeden tysiąc dwieście siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;”;

II. zasądza od D. M. na rzecz (...) Towarzystwa (...)

S.A. z siedzibą w W. kwotę 550 (pięćset pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania w instancji odwoławczej.

V Ca 1441/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 2 listopada 2016 r. D. M. wniosła o zasądzenie na jej rzecz od (...) S.A. z siedzibą w W. (dalej jako (...) S.A." lub Towarzystwo (...)) kwoty 3600 zł wraz z ustawowymi odsetki za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty tytułem niezasadnie potrąconej opłaty za całkowity wartości polisy nr (...) po rozwiązaniu umowy na skutek braku opłaty przez powódkę składki regularnej, na podstawie niedozwolonego postanowienia zawartego w ogólnych warunkach umowy.

Pozwany wniosł o oddalenie powództwa wobec przedawnienia roszczenia.

Wyrokiem z dnia 21 marca 2017 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa w Warszawie umorzył postępowanie w części ponad kwotę 34118,52 złote i zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 3418,52 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 20 października 2016 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 1190,30

złotych tytułem kosztów procesu a także nakazał zwrócić powodowi ze Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa w Warszawie kwotę 80 (osiemdziesiąt) złotych tytułem nadpłaty opłaty sądowej od pozwu

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wniósł pozwany zaskarżając je w całości ora zarzucając mu:

- naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. mające wpływ na treść orzeczenia, przez dokonanie dowolnej, nie zaś swobodnej oceny dowodów w postaci umowy ubezpieczenia wraz z ogólnymi warunkami ubezpieczeń co w konsekwencji doprowadziło do błędnego przyjęcia przez Sąd I instancji, że umowa łącząca strony była umową mieszaną z elementami umowy ubezpieczenia na życie oraz umowy o charakterze inwestycyjnym, wobec czego Sąd I instancji błędnie przyjął, że okres przedawnienia roszczenia powoda wynosi 10 lat, podczas gdy okres przedawnienia roszczenia powoda wynosi 3 lata, co w konsekwencji doprowadziło do uwzględnienia powództwa;

- art. 805 § 1 i § 2 k.c. poprzez błędną interpretację polegającą na przyjęciu, że stosunek prawny łączący powoda z pozwanym nie jest umową ubezpieczenia, a w konsekwencji błędne uznanie, że roszczenie powoda nie jest związane z umową ubezpieczenia;

- art. 4 w zw. z art. 13 ust 4 ustawy z 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej („Ustawy) w związku z pkt. 3 Dział I załącznika do Ustawy poprzez ich niezastosowanie, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego uznania, że stosunek prawny łączący powoda z pozwanym nie jest umową ubezpieczenia, a w konsekwencji błędne uznanie, że roszczenie powoda nie jest związane z umową ubezpieczenia;

- art. 819 k.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy do roszczeń wynikających łączącego strony stosunku prawnego przepis ten ma zastosowanie.

- 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 118 k.c. poprzez ich błędne zastosowanie, podczas gdy brak było postaw do uznania, że przepisy te mają zastosowanie w sprawie.

Wskazując na powyższe podstawy apelacji pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i orzeczenie o kosztach procesu w tym kosztach zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Sąd odwoławczy nie przeprowadzał postępowania dowodowego w tej sprawie, a zatem - zgodnie z art. 505¹³ § 2 k.p.c. - ogranicza się jedynie do przedstawienia podstawy prawnej wyroku.

Apelacja strony pozwanej w całości zasługuje na uwzględnienie.

Nie jest wprawdzie zasadny zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego tj. art. art. 233 § 1 k.p.c., który faktycznie odnosi się do dokonanej przez sąd I instancji oceny umowy łączącej strony, a zatem nie należy do podstawy faktycznej ustalonej przez sąd a oceny prawnej dokonanej czynności, tym samym winien (i prawidłowo jest) kwestionowany przy pomocy zarzutów prawa materialnego. Wszystkie zarzutu prawa materialne są natomiast trafne.

Sąd Okręgowy procedujący w niniejszej sprawie nie ma wątpliwości, że łącząca strony umowa jest umową nazwaną tj. umową ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Została ona określona w pierwszej kolejności w przepisach znajdujące się w szczególności w tytule XXVII, dziale I i III Kodeksu cywilnego oraz przepisach zawartych w Ustawie z dnia 22 maja 2003 roku o działalności ubezpieczeniowej (j. t. Dz. U. z 2010 r., nr 11, poz. 66 ze zm.).

Umowa ubezpieczenia na życie ma charakter umowy dwustronnie zobowiązującej i odpłatnej - po obu stronach powstają określone prawa oraz obowiązki. Stronami analizowanej umowy są ubezpieczyciel i ubezpieczający/ubezpieczony. Zgodnie z treścią art. 805 § 1 k.c, przez umowę ubezpieczenia ubezpieczyciel zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, spełnić określone świadczenie w razie zajścia przewidzianego w umowie

wypadku, a ubezpieczający zobowiązuje się zapłacić składkę. Świadczenie ubezpieczyciela polega w szczególności na zapłacie przy ubezpieczeniu osobowym - umówionej sumy pieniężnej, renty lub innego świadczenia w razie zajścia przewidzianego w umowie wypadku w życiu osoby ubezpieczonej.

W wyżej wymienionej ustawie o działalności ubezpieczeniowej w art. 13 uregulowano szczegółowo obowiązki ubezpieczyciela w zakresie ubezpieczeń, o których mowa w dziale I załącznika do ustawy tj. Ubezpieczeń na życie, do których zakwalifikowano, stosownie do treści załącznika – Podział ryzyka wg działów, grup i rodzajów ubezpieczeń: dział I Ubezpieczenia na życie:

1. Ubezpieczenia na życie.
2. Ubezpieczenia posagowe, zaopatrzenia dzieci.
3. **Ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym.**
4. Ubezpieczenia rentowe.
5. Ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe, jeśli są uzupełnieniem ubezpieczeń wymienionych w grupach 1-4.

Szczególne obowiązki, związane z tym konkretnym ubezpieczeniem na życie zawierał pkt. 4 i 5, stosownie do których zakład ubezpieczeń jest obowiązany do określenia lub zawarcia w umowie ubezpieczenia:

- 1) wykazu oferowanych ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych;
- 2) zasad ustalania wartości świadczeń oraz wartości wykupu ubezpieczenia, w tym również zasad umarzania jednostek ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego i terminów ich zamiany na środki pieniężne i wypłaty świadczenia;
- 3) regulaminu lokowania środków ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego obejmującego w szczególności charakterystykę aktywów wchodzących w skład tego funduszu, kryteria doboru aktywów oraz zasady ich dywersyfikacji i inne ograniczenia inwestycyjne;
- 4) zasad i terminów wyceny jednostek ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego;
- 5) zasad ustalania wysokości kosztów oraz wszelkich innych obciążeń potrącanych ze składek ubezpieczeniowych lub z ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego;
- 6) zasad alokacji składek ubezpieczeniowych w jednostki ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego, w szczególności w zakresie określonym w pkt 4 i 5, oraz terminu zamiany składek na jednostki tego funduszu.

Ponadto ubezpieczyciel jest obowiązany do:

- 1) dokonywania wyceny jednostek ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego nie rzadziej niż raz w miesiącu;
- 2) ogłaszania, nie rzadziej niż raz w roku, w dzienniku o zasięgu ogólnopolskim wartości jednostki ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego ustalonej w miesiącu poprzedzającym miesiąc, w którym jest dokonywane ogłoszenie;
- 3) sporządzania i publikowania rocznych i półrocznych sprawozdań ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego.

Jak z powyższego wynika, umowa łącząca strony nie jest umową nienazwaną a stricte umową ubezpieczenia na życie a podtypem ubezpieczenia na życie z kapitałowym funduszem ubezpieczeniowym.

W konsekwencji do tej umowy znajduje zastosowanie art. 819 § 1 k.c. regulujący termin przedawnienia roszczeń z umowy ubezpieczenia, który wynosi **3 lata**. Wobec rozwiązania umowy z dniem 5 marca 2012 r. termin przedawnienia, niewątpliwie upłynął przed wytoczeniem powództwa w niniejszej sprawie.

Wprawdzie konstrukcja umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi budzi poważne wątpliwości co do jej zgodności z naturą stosunku ubezpieczenia oraz co do ekwiwalentności świadczeń, zwłaszcza przy założeniu, że ubezpieczyciel działając jako „pośrednik” w lokowaniu kapitału, działa we własnym imieniu i na własny rachunek oraz nie ponosi żadnego ryzyka inwestycyjnego, a w szczególności ryzyka spadku wartości inwestycji, to jednak jest to prawnie dopuszczalna forma działalności. Zawieranie tego rodzaju umów w wielu wypadkach wiązało się z chęcią uniknięcia opodatkowania środków zgromadzonych na tego rodzaju polisach.

Należy wskazać, że również w obowiązującej obecnie ustawie z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej przewidziano tego rodzaju umowy ubezpieczenia na życie (art. 22, 23 Ustawy).

Zasadny jest także zarzut naruszenia art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 118 k.c. Należy bowiem wskazać, że skutek uznania za abuzywne postanowień umownych w trybie art. 385¹ § 1 k.c., stosownie do treści paragrafu drugiego, strony są związane umową w pozostałym zakresie, a zatem wbrew wywiadom sądu nie powstaje w tym wypadku sytuacja analogiczna do odstąpienia od umowy, wręcz przeciwnie umowa w pozostałym zakresie wiąże strony i na jej podstawie, po wyeliminowaniu postanowień abuzywnych strony winny się rozliczyć (wykonać umowę).

Za utrwalony zarówno w doktrynie jak i orzecznictwie należy przyjąć pogląd, że przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu należy stosować wtedy, gdy brak jest innego środka prawnego umożliwiającego dochodzenie należności. Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko zawarte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2004 r., sygn. akt V CK 193/03, w którym stwierdzono: „W obowiązującej u nas formule prawnej bezpodstawnego wzbogacenia nie ma zaś podstaw do przypisania tej instytucji pełnienia funkcji swoistej conditionis generalissimae. Dlatego też w orzecznictwie Sądu Najwyższego odrzuca się zbieg roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia z roszczeniami z tytułu wykonania (niewłaściwego wykonania) umowy. Podkreśla się, że gdy w danym stosunku prawnym stronie przysługuje wierzytelność wynikająca z umowy, może ona dochodzić tylko tej wierzytelności. Dopuszczenie wówczas możliwości dochodzenia zamiast tej wierzytelności roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia podważałoby sens szczegółowych unormowań stosunków obligacyjnych, uwzględniających ich specyfikę.” (zob. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2002 r. sygn. akt I CKN 810/99 czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 1998 r. sygn. akt I CKN 522/97).

Reasumując wskazać należy, że dochodzenie roszczeń na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu możliwe jest jedynie wówczas, gdy nie ma możliwości wystąpienia z roszczeniem o wykonanie umowy, bądź gdy dochodzenie wykonania umowy wiązałoby się z większymi trudnościami. Dochodzenia należności na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu nie uzasadnia przy tym fakt, iż roszczenie o wykonanie umowy uległo już przedawnieniu – byłoby to bowiem równoznaczne z obejściem przepisów szczególnych o przedawnieniu roszczeń wynikających z konkretnego rodzaju umowy.

Tym samym – zdaniem Sądu - do dochodzonego w niniejszej sprawie roszczenia nie znajdował zastosowania 10-letni termin przedawnienia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał za skuteczny zgłoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia i tym samym na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 819 § 1 k.c. zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił.

O kosztach procesu w obu instancjach na które złożyły się: wynagrodzenie pełnomocnika w obu instancjach oraz opłata od apelacji orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. oraz w zw. z § 2 pkt 4), § 10 pkt 1 podpunkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z dnia 5 listopada 2015 r.) i § 2 pkt 4) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. (Dz.U.z 2016 r. poz.1667).